

Vikten av hänsyn vid skogsbruk – konsten att se skogen trots alla träd

Jessica Hansson

Det svenska skogslandskapet genomgår en stor förändring. De gamla orörda skogarna, med höga naturvärden och en stor mångfald av växt- och djurarter, ersätts i omfattande takt av homogena, täta trädplanteringar. Som följd av skogsbrukets kalavverkningar har landskapet fragmenterats och mindre skogsöar är utspridda i ett hyggeshav på många håll i landet. Detta har inneburit en stor förlust av livsmiljöer för många skogslevande växter och djur, och mer än hälften av alla de arter som är hotade i Sverige idag är knutna till skogen. Även bristfällig planering innan en åtgärd och avverkning av känsliga biotoper utgör en betydande del av hotbilden.

För att stoppa förlusten av arter i Europa har EU skapat två naturvårdsdirektiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet, som alla medlemsländer är bundna till att implementera i sitt nationella naturvårdsarbete. Direktiven innebär bland annat att varje land ska arbeta för att skapa en gynnsam bevarandestatus för hotade växt- och djurarter och deras livsmiljöer. I den svenska naturvården sker detta genom artskyddsförordningen, vilken innehåller bestämmelser om skydd av hotade och fridlysta vilda djur- och växtarter och deras livsmiljöer.

Syftet med min studie var att undersöka hur skogsbruksåtgärder kan genomföras på ett sådant sätt så att de inte bryter mot artskyddsförordningen och utgör ett hot mot arternas bevarandestatus. Jag gjorde detta genom att analysera hur livsmiljön för fem nationellt hotade arter - tjäder, tretåig hackspett, ljungväxten ryl, grön sköldmossa och cinnoberbagge – påverkas av skogsbruksbruket och hur skogsbruksåtgärder kan utformas med hänsyn till arternas ekologi och krav på livsmiljö.

För alla fem arterna utgör habitatförlust och habitatförstörelse stora hot mot en långsiktig gynnsam bevarandestatus. För de två fågelarterna är det av stor vikt att bevara större ytor som individerna kan röra sig över, gärna med en mångfald av vegetationstyper och biotoper där de kan finna föda, skydd och plats för reproduktion. Då grön sköldmossa och ryl är stationära och cinnoberbagge har en begränsad spridningsförmåga är dessa arter extra beroende av att stor hänsyn visas i de direkta förekomstlokalerna. Av stor vikt för alla arter är att habitatet är sammanlänkade med varandra för att underlätta för spridning mellan populationerna. Buffertzoner måste lämnas mellan ett avverkningsområde och arternas habitat, för att undvika kanteffekter som kan uppstå i de intilliggande skogspartierna, såsom förändrade miljöförhållanden genom en ökad öppenhet och nyuppkommen konkurrens från andra arter som föredrar förhållandena på hyggen.

För ett hållbart skogsbruk, som inte hotar arterns bevarandestatus och därmed går i linje med artskyddsförordningen, krävs en ökad tillämpning av hyggesfritt skogsbruk samt utbredd kunskap kring hur en åtgärd kan utformas för att inte förstöra arternas livsmiljöer. Framförallt behöver kunskapen kring miljöhänsyn öka, där förebyggande planering utgör en mycket viktig del. Jag menar att en ökad kunskap hos de som brukar våra skogar om arterns ekologi och krav på livsmiljö också är nödvändig för utformandet av en skogsbruksåtgärd, då olika arter kräver olika mängd avvarad skog och livsmiljöstrukturer för att överleva. Fokus bör även flyttas från de enskilda skogsbestånden till ett landskapsperspektiv, där större, sammanhängande områden skyddas från skogsbruk för arterns möjlighet att upprätthålla viktiga interaktioner mellan populationer genom immigration och emigration.